

НОВ
БЪЛГАРСКИ
УНИВЕРСИТЕТ

Департамент „Музика“

Ростислава Викторовна Пашкевич

**ИНОВАТИВЕН МЕТОД ЗА ПРЕПОДАВАНЕ НА
МУЗИКА В МУЗИКАЛНО-ТЕАТРАЛНАТА
ПРОГРАМА НА TSHWANE UNIVERSITY OF
TECHNOLOGY – ЮАР**

Автореферат

**на дисертационен труд за присъждане на образователна и
научна степен „доктор“, професионално направление
8.3 „Музикално и танцово изкуство**

**Научен ръководител:
проф. Елисавета Вълчинова-Чендова, д.н.**

София, 2018

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на 30.03.2018 г. на заседание на Съвета на Департамент „Музика“ на НБУ. Разработката се състои от увод, четири глави, заключение, литература и опис на приложения – общо 114 с. Цитираната литература включва 87 заглавия (4 на кирилица и 83 на латиница).

Приложения към дисертационния труд са 9 учебни пособия.

Творчески резултат, свързан с дисертационния труд, е *реге* мюзикъл „King inna de Jungle“ (приложение: DVD материал от последното шоу).

Защитата на дисертационния труд ще се проведе на 02.10.2018 г. от 14:30 часа в НБУ, корпус 1, зала 501 „Р. Михайлова“, на открито заседание на научно жури в състав: доц. д-р Георги Арнаудов (*рецензент*), проф. д-р Емилия Коларова (*рецензент*), проф. Елисавета Вълчинова-Чендова, д.н. (*становище*), проф. д-р Румяна Каракостова (*становище*), проф. д-р Ромео Смилков (*становище*).

Председател на научното жури: доц. д-р Георги Арнаудов.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

У В О Д	4
I ГЛАВА. ВЛИЯНИЕТО НА МИСИОНЕРИТЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕТО НА МУЗИКАЛНА ПРЕДСТАВА В ЧЕРНОКОЖОТО НАСЕЛЕНИЕ В ЮЖНА АФРИКА	13
Системата <i>Банту</i>	13
Южноафриканската музика	18
Мисионери и хорове	19
Как да научим Tonic sol-fa	23
II ГЛАВА. ПРОГРАМАТА ПО МУЗИКАЛЕН ТЕАТЪР И КУРСЪТ МУЗИКА	29
Към програмата Музикален театър	30
Към курсът „Музика“. График. Изпити	33
Музика – Първа година – базисно ниво	33
Музика – Втора година – междинно ниво	44
Музика – Трета година – специализирано ниво	57
III ГЛАВА. ИНОВАТИВЕН МЕТОД	70
Методът на обучение в програмата Музикален театър	72
Първа година Ансамблова подготовка	77
Втора година Ансамблова подготовка	78
Трета година Ансамблова подготовка	79
Първа година Дуетна подготовка	81
Втора година Дуетна подготовка	82
Трета година Дуетна подготовка	83
IV ГЛАВА. «KING INNA DE JUNGLE» („Кралят на Джунглата“)	85
Идеята	85
Реге музиката	86
Мюзикълът „King inna de Jungle“	94
Използвани песни от дискове	103
ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД	104
ПРИНОСИ	107
ЛИТЕРАТУРА	108
АВТОРСКИ 9 УЧЕБНИ ПОСОБИЯ (опис)	114

У В О Д

Обект на настоящия дисертационен труд са образованието по музика в ЮАР и въведените иновативни методи на преподаване в музикално-театралната програма в *Tshwane University of Technology* (TUT) – *Технологичен Университет Тсуане* (ТУТ), една от най-големите учебни институции в столицата на Южна Африка, Претория. Годишният прием на студенти е над 60 000. Новият мега технологичен университет е създаден на 1 януари 2004 г. с обединяването на бившия Техникон Северен Гаутенг (Technikon Northern Gauteng), Техникон Северозапад (Technikon North-West) и Техникон Претория (Technikon Pretoria). Размерът и обхватът на тази нова динамична учебна институция впечатляват и с нивото на преподаване, научните изследвания и общностната ангажираност. Това е залегнало и в стратегическия план на университета.

Департаментът по сценични изкуства във Факултета по изкуствата е изграден от няколко програми: танц, музикален театър, вокално изкуство и музика. Програмата по музикален театър включва основни предмети като музика, пеене, актьорско майсторство и танци. Програмата е уникална и е единствена по рода си в ЮАР. Този факт обикновено привлича много студенти от различни раси и образователни среди. Освен множеството музикално талантиливи студенти, които идват от различни музикално образовани среди, има и студенти без каквато и да е музикална подготовка. Програмата за музикален театър успешно функционира и прераства в една от най-големите програми в департамента със 77 регистрирани студенти, приети в основната дипломна програма и 3-ма бакалаври през учебната 2018 година, както е посочено в Интегрираната система за комуникация между студенти, преподаватели и университети на университета. ТУТ има за своя основна стратегическа цел да

постигне повишаване капацитета за развитие на знанията (www.tut.ac.za).

От септември 1999 г. работя като преподавател в университета. Една от най-големите молби на студентите винаги е била да бъде обогатявано съдържанието на предмета Музика (теория на музиката, дуетна подготовка и ансамбъл). Въз основа на нуждите на студентите започнах да търся дълбочина в тематиката, различни методики и съчетаващи елементи за конструирането на един иновативен преподавателски процес.

В голяма степен наблюденията ми се опират на собствен опит, затова в текста са въведени цялостната организация на програмата и методите на обучение, чрез които беше възможно поставянето на авторския мюзикъл „King inna de Jungle“ („Кралят на джуглата“) и други творчески изяви.

Отправна точка за реализирането на тази дейност е събирането на информация от потенциалните студенти. Същевременно от 2011 г. се занимавам с наблюдение и събиране на данни за академичната подготовка на студентите, приети в Програмата по музикален театър в ТУТ.

По време на процеса на прослушване кандидат-студентите представят матурата и резултатите си на изпитната комисия. Въз основа на информацията, отразена в техните документи, се установява, че над 90 на сто от кандидатите не са учили музика. Когато студентите се записват да учат в програмата, те започват да учат музика за първи път в живота си и това е първото предизвикателство за преподавателите.

За студентите по принцип е изключително трудно да започнат да учат музика на възраст от осемнадесет години нагоре. Обикновено в този късен етап някои от учениците сравняват музиката с математиката и не са мотивирани да изучават теоретичната част на този предмет, защото той им напомня за формули, умножение и деление. Това доста често изисква от преподавателя прилагането на нови различни и иновативни техники и методи в преподаването в зависимост от нивото на разбиране на студентите и съобразно учебната рамка,

както и поддържането на постоянна мотивация у тях.

Като цяло образователната система в ЮАР е все още в проблематичен стадий. Остатъците от режима на апартейд водят до огромно класово и етническо разделение, непрестанни стачки в университетите, както и изключително бавен процес на усвояване на учебния материал. В повечето университети има силни политически тежнения и за съжаление образователният процес не протича спокойно и гладко. Към това се добавя и изключителната бедност, в която живеят студентите.

Предмет на анализ са отделните програми и методи на обучение, които са въведени във връзка с моята работа като преподавател, както и авторският мюзикъл „Кралят на джунглата“.

Това определя и поставените в дисертационния труд **задачи**, свързани с анализа на образователната методика от гледна точка на възможностите за реализиране и на творческа дейност, както и **изследователските подходи**: аналитични по отношение на съществуващата база и образователни традиции, музикалнотеоретични и музикално-педагогически при анализа на програмите и методите на обучение, авторефлексивни при представянето на творческите резултати.

Въвеждането на иновативни програми и методи е основано на събрана и проучена богата информация за учебните програми на утвърдени и водещи университети по света, които предлагат програма по музикален театър. Университети като Бол Стейт (САЩ), Оклахома (САЩ), Ню Йорк (САЩ), които имат установени учебни програми и музикални театрални традиции, предлагат обучение по пиано като една от основните дисциплини и хорариумът по тази дисциплина е минимум 150 часа според официалната страница на Университета Бол Стейт за 2012 (<https://cms.bsu.edu/>).

Важно е да се отбележи уникалната практика, установена в Университета на Мичиган, където театър, танц и музика съжителстват като отделни дисциплини в рамките на музикалното училище. Университетът заема едно от водещите

места сред професионалните агенти, кастинги и индустрия като най-добър по рода си. Професионалната подготовка на студентите включва интензивни упражнения в дисциплините танц (балет, степ, музикалностилизирани театрални танци), театър (актьорско майсторство, история и техника на актьора), музика (глас, пиано и теория) и музикален театър (индустрия и история). В проучванията бе установено, че по предмета Музика приоритет има образованието по пиано – един от най-важните аспекти на тази успешна програма (Официална уеб страница на Университета на Мичиган 2012: www.umich.edu).

Въз основа на събраната информация е изградена *тест драйв* стратегия за подпомагане на студентите, за които четенето на музика е борба и непосилна задача да свържат музикалната нотация с музикалния звук.

За да бъдат осъществени системните стъпки за реализирането на програмата по Музика, има още една съществена особеност, която е много важна и до голяма степен определяща за нейния успех – това е необходимостта от респект към различните етнически групи. Етническата толерантност от своя страна налага конкретни решения за създаването и интегрирането на специфичен модул в обучението по музика, съобразен изцяло с възможностите и ресурсите на студентите и Университета, разгледани в контекста на образователната стратегия на институцията, политическата и културна политика на държавата и етническата среда в обществото.

Тъй като изследвания върху значението на образованието по музика като основа в Програмата по музикален театър в ТУТ не са правени досега, за първи път в практиката на университета се опитам да създам цялостна система, съобразена и с традициите, и необходимите учебни помаги за трите години на обучение.

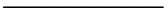
Важен въпрос, който се разглежда на различни нива в дисертационния текст, е какви са ползите за студентите от такива методи на обучение. Как протича образователният

процес, когато обучаемите не са вече деца, а млади хора, които живеят в технологичния бум XXI век?

Като преподавател в Програмата по музикален театър се опитах да въведа експериментално обучение по пиано за студентите от втората година. Идеята започва с включването на репертоар от мюзикъли. Установих, че възпроизвеждането на тоновете имена от песните променя неимоверно звуковото възприятие и също допринася за разбирането и усвояването на теоретичната част по-бързо, по-ясно и по-успешно. Въз основа на този нов подход студентите имат по-високи оценки в сравнение с предходните години.

Свързани с дисертационния труд и представени в текста са девет специално създадени мои авторски учебника по музикално знание с иновативни и интегрирани методики. Те са новаторски за обучението в ТУТ и са съобразени с нуждите на студентите. Вградените методи и музикални примери са плод от личните ми изследователските усилия.

Убедена съм, че разработването на специфична учебна програма по музикалнокултурното образование с курс по пиано за студентите по музикален театър е един интересен процес, който не само ще допринесе за тяхното усъвършенстване, но и за интегрирането им в университетския живот.

І ГЛАВА

ВЛИЯНИЕТО НА МИСИОНЕРИТЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕТО НА МУЗИКАЛНА ПРЕДСТАВА В ЧЕРНОКОЖОТО НАСЕЛЕНИЕ В ЮЖНА АФРИКА

Разгледани са отделните етапи и системи в образованието в Южна Африка.

Историята на Южноафриканската музика е вечен диалог, реализиран в различни форми и в различни степени на хибридазация с течение на годините. От най-ранните колониални дни до момента музиката на Южна Африка е създадена в резултат на смесването на местните музикални идеи и форми с тези, внесени отвън. Проникването на мисионерите във вътрешността на страната оказва голямо влияние върху южноафриканските музикални стилове. Мисионерското влияние, плюс по-късните влияния на американските спиричуели, подтиквани от евангелисткото движение – което и днес все още е много силно в Южна Африка – определят музикалната система на обучение в страната. Опирайки се на традициите на църкви като християнската църква Сион, една от най-големите църковни групировки, стиловата гама варира от по-традиционна до евангелистка.

Евангелистката музика сама по себе си е в много различни форми – и днес държи музикалния пазар в Южна Африка чрез множество артисти, които редовно постигат огромни продажби.

Мисионерският акцент е върху хоровете и в съчетание с традиционната вокална музика от Южна Африка, както и други елементи, води предимно до акапелно пеене. В него се сливат стила на западните химни с местните хармонии. Тази традиция е все още жива и днес в жанра „isicathamiya“, следи от който могат да се открият в музиката на съвременния чернокож южноафрикански мъжки хор Ladysmith Black Mambazo.

Най-старата традиционна музика в Южна Африка е вокалната музика. Тя придружава всякакъв вид фолклорни танци или други социални събирания, и е изградена върху импровизационен модел, наречен „повикване-и-отговор“.

Значително по-късно инструменти, използвани в области на север днешната територия на Южна Африка, като мбира (mbira) или палец-пиано (thumb-piano) от Зимбабве, или барабани и ксилофони от Мозамбик, намират място в традициите за музициране на Южна Африка.

Още по-късно западните инструменти като хармоника и китарата са интегрирани в местните музикални стилове, допринасяйки за разнообразието в музиката на Зулусите.

Развитието на черния градски пролетариат и движението на много черни работници от рудниците през 1800 г. допринасят за смесването на различните регионални традиционни фолклорни музикални стилове. Западните инструменти се използват, за да се адаптират фолклорните песни, които на свой ред започват да влияят на развитието на нови хибридни жанрове на музициране (и танци) в развиващите се градски центрове в Южна Африка.

Основна е системата „Tonic sol-fa“, която се използва за преподаване на хоровото пеене и на музикалната нотация. Разработена е в Англия от Джон Кървен (John Curwen, 1816 – 1880) и се разпространява на територията на всички Британски острови и колонии като средство едновременно за затвърждаване на християнското богослужение и за постигане на социална реформа. В дисертационния текст системата е разгледана подробно. Направен е изводът, че тази музикална практика остава чужда за местните хора.

II ГЛАВА ПРОГРАМАТА ПО МУЗИКАЛЕН ТЕАТЪР И КУРСЪТ „МУЗИКА“

Курсът „Музика“ в Програмата по Музикален театър в ТУТ има за цел изграждането на многостранни по обхват познания из областта на теория на музиката, както и практическото им приложение в жанра на музикалния театър.

Основните цели на курса „Музика“ са: музикална нотация, писане и четене на музикалните знаци, ансамблова, дуетна и стилова подготовка в областта на Музикалния театър.

Освен тези фундаментални цели, обучението в курса е свързано със запознаване на студентите с основните музикални понятия и с важни практическо-изпълнителски проблеми. Курсът има многоаспектен и интердисциплинарен характер, създаващ предпоставки за систематизиране на музикално-практическата проблематиката в процеса на въвеждане в областта на Музикалния театър.

Курсът „Музика“ е разделен на три основни части – теория на музиката с практическо приложение, ансамблова и отделно дуетна подготовка. Основната цел е да се запознаят студентите с необходимите музикално теоретични познания и практическото им приложение в продължение на трите години от обучението им по специалността Музикален театър.

Курсът „Музика“ е създаден и развит изцяло авторски от мен, като водещата цел е реализацията на кадрите в индустрията на Музикалния театър, както и актуалността на преподавания материал. Музикалният материал е съобразен с тенденциите на *Бродуей* и *Уест Енд* като водещи в индустрията, за да има практическо приложение и студентите да са подготвени за пазара на професията.

С новата политика на страната се въвежда постепенна африканизация на материала, като това начинание все още е в „ембрионална“ форма. С избирането на новия президент на страната г-н Рамапоза, който е изцяло бизнес ориентиран лидер,

се повдигнаха нови дебати по темата кое е рентабилно и кое не е (www.gov.za.documents).

Курсът „Музика“ е изцяло съобразен и структуриран с учебния план на университета. Университетската учебната година започва през януари и се дели на два главни семестъра (www.tut.ac.za; academic planner). Учебната година се състои от 30 учебни седмици, в които материала трябва да се преподаде и усвои. Също така студентите трябва да минат през изпитни процеси, в които задължително има външни гости, които следят за качеството на изпита и правилното оценяване на студентите. След успешно издържаните изпити, студентите преминават в следващия етапен курс. Тези, които са издържали успешно всички изпити, завършват университета с квалификация *Музикално-театрален изпълнител* (www.tut.ac.za; exam policy).

В дисертационния труд учебната програма е подробно описана и анализирана в нейните три нива: базисно (първа година), междинно (втора година) и специализирано (трета година). Проследено е постепенното увеличаване на знанията и творческите умения чрез различни форми на обучение – теоретични и практически лекции, презентации и тестове.

Специално място има подготовката на мюзикъли. Разгледани са заглавията, които са включени (всички учебни помагала са под контрола за авторски права на Musical Theatre International):

A CHORUS LINE

музика: Марвин Хамлиш (www.mtishows.com/achoursline)

A NEW BRAIN

музика: Уилям Фин (www.mtishows.com/anewbrain)

AVENUE Q

музика: Джеф Маркс и Робърт Лопес (www.mtishows.com/avenueq)

CHESS

музика: Бени Андерсън и Бьорн Улвей (www.mtishows.com/chess)

CINDERELLA

музика: Ричард Роджърс (www.mtishows.com/cinderella)

FAME

музика: Стив Маргос (www.mtishows.com/fame)

FIDDLER ON THE ROOF

музика: Джери Бок (www.mtishows.com/fiddlerontheroof)

GREASE

музика: Джим Джейкъбс и Уорън Кейси (www.mtishows.com/grease)

GUYS AND DOLLS

музика : Франк Лойсър (www.mtishows.com/guysanddolls)

GYPSY

музика: Жуле Стийн (www.mtishows.com/gypsy)

HAIRSPRAY

музика: Марк Шайман (www.mtishows.com/hairspray)

HIGHSCHOOL MUSICAL

музика: Матю Джерард, Роби Невил, Рей и Грег Чам, Дрю Сейли, Ранди Питърсън, Кевин Куин, Анди Дод, Адам Уотс, Брайън Лууел, Дейвид Н. Лорънс, Фей Грийнбърг и Джейми Хюстън

(www.mtishows.com/highschoolmusical)

INTO THE WOODS

музика: Стивън Сондхайм (www.mtishows/intothewoods)

I LOVE YOU, YOU'RE PERFECT, NOW CHANGE

музика: Джими Робъртс (www.mtishows.com/iloveyouyou'reperfectnowchange)

JEKYLL & HYDE

музика: Франк Уайтхорн (www.mtishows.com/jekyll&hyde)

KING INNA DE JUNGLE

музика: Карлос Джейджей & Ростислава Пашкевич (www.tut.ac.za)

LEGALLY BLONDE

музика: Нел Бенджамин & Лорънс О'Кийф (www.mtishows.com/legallyblonde)

LOVE NEVER DIES

музика: Андрю Лойд Уебър (www.mtishows.com/loveneverdies)

MISS SAIGON

музика: Клод-Мишел Шьонберг (www.mtishows.com/misssaigon)

9 to 5

музика и текст: Доли Партън (www.mtishows.com/9to5)

RAY

музика: Крейг Армстронг и Рей Чарлз (www.mtishows.com/ray)

RENT

музика и текст: Джонатан Ларсън(www.mtishows.com/rent)

SHREK

музика: Джейн Тесори (www.mtishows.com/shrek)

SINGING IN THE RAIN

музика: Насио Хърб Браун(www.mtishows.com/singingintherain)

SMASH

музика: Марк Шайман, Скот Витман, Райън Тедър, Брент Кутцле, Бони Маккей, Ноел Занканела, Мерилин Монро, Кристина Агилера, Блонди, Кари

Ъндърруд, Бруно Марс, Гретхен Уилсън, Джо Иконс
(www.mtishows.com/smash)

SONGS FOR A NEW WORLD

музика и текст: Джейсън Робърт Браун
(www.mtishows.com/songsforanewworld)

SOUND OF MUSIC

музика: Ричард Роджърс (www.mtishows.com/soundofmusic)

SUNDAY IN THE PARK WITH GEORGE

музика и текст: Стивън Сонтайм
(www.mtishows.com/sundayintheparkwithgeorge)

SWEENEY TODD

музика и текст: Стивън Сонтайм (www.mtishows.com/sweeneytodd)

THE COLOR PURPLE

музика: Стивън Брей, Бренда Ръсел и Али Уилис
(www.mtishows.com/thecolorpurple)

THE LION KING

музика: Елтън Джон (www.mtishows.com/thelionking)

THE PRODUCERS

музика: Мел Брукс (www.mtishows.com/theproducers)

THE ROCKY HORROR SHOW

музика: Ричард О'Брайън (www.mtishows.com/therockyhorrorshow)

THE WILD PARTY

музика: Андрю Липа (www.mtishows.com/thewildparty)

WEST SIDE STORY

музика: Ленард Бърнстейн (www.mtishows.com/westsidestory)

WICKED

музика: Стивън Шварц & Уини Холдман (www.mtishows.com/wicked)

Работата върху музикълите надхвърля изграждането само на музикално-сценични творчески умения. Разговорите върху съдържанието на тези творби разширява интелектуалния хоризонт на младите хора.

III ГЛАВА ИНОВАТИВЕН МЕТОД

Задачата е да се обучат студенти, които могат да четат на базисно ниво музикален текст във формата на песен. Теорията в този особен случай се преподава на студенти с възрастова група 18 – 19 години. Като цяло в началото те нямат никакъв интерес да учат музикалната азбука. С натрупването на теоретичния материал и усложняването на задачата им те губят и малкото интерес, който са имали в началото да се образуват в сферата на музиката. Затова водеща при усвояването на знанията е практическата основа.

Подробно са проследени методически цели, включените курсове, поставените задачи и постигнатите резултати. С тях са свързани посочените 9 мои авторски учебни помагала, които са специално създадени като цялостна методика на обучението в тази нова програма. Те са първите въобще за 30-годишната практика в обучението по Музика в ТУТ.

В базисното ниво (първа година от обучението) се комбинира запознаването, запаметяването и възпроизвеждането на музикалните знаци, които са пряко свързани с певческия музикално-театрален материал. Също се включват основни танцови движения, които помагат при усвояването на ритмическите структури на песните.

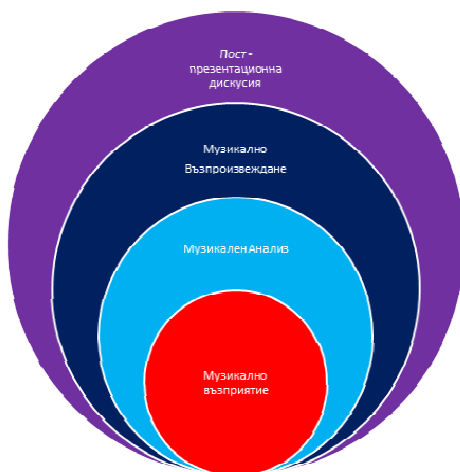
В междинното ниво (втора година от обучението) материалът се комбинира и усложнява. Освен презентациите се включва и ползването на инструмент при запознаването с музикалния материал.

В специализираното ниво (трета година от обучението) се добавят солфежиране и ритмизация като технически компонент, а музикалният материал, който се използва, е представен чрез водещите в индустрията мюзикъли.

От студентите се изискват не само успешни презентации, но и професионални дискусии върху тях, които да допринесат за изпълнителския и академичния напредък.

Във втората глава е подробно описано съдържанието на предмета с трите основни подразделения – теоретична, ансамблова и дуетна подготовки. Иновативният метод, който е разработен и приложен, графично може да се обобщи по следния начин:

Методиката на музикалнообразователния подход има: 1) идентифицируема основна философия или набор от принципи; 2) уеднаквено педагогическо тяло, което е уникално за него с добре дефинирана практика; 3) цели и задачи, достойни за постижение; и 4) образователни принципи.

Музикалният курс в програмата заема водещо място не само защото е създаден специфично за студентите на ГУТ, а и защото си е извоювал това място чрез практика и доказателствен материал: всяка година музикално-театралната програма поставя мюзикъл на сцената на Брейтенбах театър; изнася мюзикъли екстраваганца 20 пъти годишно; студентите запознават с постиженията си обитаващите гетата и разпространяват жанра на мюзикъла и шоупрограмите. Има 100-процентова реализация на пазара на труда на всички обучавани в тази програма.

Курсът има систематичен и последователен дизайн; основава се върху подбран музикален материал, който не само въвежда студентите, но и ги мотивира да учат. Включването на подхода „език“ към ритъма и тембъра към образа подпомагат взаимодействието между практиката и теорията. Методът съчетава активна и действителна музикална работа с концептуални учебни преживявания, предлагани в систематичен подход.

Холистичният характер на тези силно интегрирани подходи влияе позитивно и благоприятно за внедряването и интегрирането на художествено-творческата програма. Това се дължи на факта, че подбраните песни носят идентичности, които съдържат елементи на драма, движение, звук и музика.

Методът се корени в интеграцията на музикалния материал и презентирането му. Иновацията се основава на идеята, че във всички човешки същества е заложено музикално-театралното. Подходът да се комбинира практика и теория в едно, е успешен. Концепцията за репертоар от мюзикъли е базирана на синтез, който съчетава тон, танц, поезия, образ, дизайн и театрален жест. Целта е да се създаде комфортна и

силно мотивираща среда, която да се приближава до театралния свят, като по този начин позволява на студентите да бъдат запознати с редица музикални умения в спокойна и благоприятна атмосфера. Репертоарът по Ансамблова подготовка е подбран, като се следва контрастния метод, конструиран е да подпомага теоретичния компонент в курса, а също така да гради и интерпретаторски стил.

Ракурсът на ансамбловата подготовка през трите години на обучение по музикален театър е чрез групово изпълнение да се превъзмогнат всякакви препятствия при произвеждането на чист тон. Интонацията се гради чрез звука на пианото и малко по-малко се запечатва в звуковото съзнание на студентите. Запознаване, възприятие, репетиция и възпроизвеждане са основните стъпки в процеса на обучение по Ансамблова подготовка. Постоянството и търпението през този не лек, а и в повечето случаи демотивиращ процес, са задължителни. Резултатите идват постепенно, естествено при някои групи са по-ярки и впечатляващи, при други не толкова, но като цяло резултатите са винаги налице.

Ракурсът специално на дуетната подготовка през трите години на обучението по музикален театър е: чрез различни подходи и музикален материал да се изградят театрални образни характеристики, баланс на изпълнението между партньорите, да се усъвършенстват техниките при произвеждането на чист тон, движение и звуковъзпроизвеждане, изразителен стил по време на презентация и усъвършенстване на театралните сценични умения.

Иновативният метод на работа със студентите в Програмата по музикален театър доказва своята сила и кулминация в първия в света *Реге мюзикъл* “King inna de Jungle”, в превод – „Кралят на джунглата“, където всички техники, подходи и стратегии водят като краен резултат до значим успех, който е първи по рода си в историята на театралното изкуство на Южна Африка.

IV ГЛАВА KING INNA DE JUNGLE (Кралят на джунглата)

Творческата провокация за създаването на този първи в света *реге* мюзикъл е свързана с името на Карлос Джейджей – бащата на *реге* музиката в Южна Африка. Съвместната ни работа с Джейджей започна през месец ноември 2016 г. с проекта „Reggae Explosion“, концерт посветен на разпространяването на *реге* музиката в Южна Африка, поставен от мен в Националния театър в Претория, Южна Африка. В процеса на репетициите, Карлос ме помоли да заема мястото на пианиста на *реге* групата му. Идеята за мюзикъла се зароди при изучаването на песента „King inna de Jungle“.

През цялото си съществуване Ямайка е преживяла редица революции, бунтове и различни форми на социални безредици. От ранната съпротива на избягалите роби до борбата за окончателно прекратяване на робството, да не говорим за бунтовете през последните години, Ямайка е в постоянно състояние на съпротива. Всички тези усилия да се направи промяна са създали ямайска религия, наречена *растафаризъм*. С нея идва много мощно средство за популяризиране на нейното послание: *реге* музиката.

Реге музиката е важно средство за разпространение на жизненоважните послания на растафарианството. Музикантът се превръща в пратеник и, както го виждат растафарианците, „войникът и музикантът са инструменти за промяна“. Посланията на *реге* музиката преминават международните граници и се занимават с теми, които вълнуват всички аспекти на човечеството. *Реге* музиката носи послание за всеобщо избиращо право и по този начин разпространява тезата за класово съзнание на бедните, неграмотните и потиснатите. Единството е съчетано с идеята, че социалната промяна е в бъдещето и че промяната ще бъде за по-доброто на всички. *Реге*

музиката също заявява, че е възможно да се радваме на живота дори и в присъствието на трагедия, тъй като винаги има надежда за подобрение.

Родом от Мозамбик, живеещ и работещ в Претория, Карлос Джейджей се счита за баща на южноафриканското *реге*. Започва да свири от малък на китара и записва *Rege* още през 70-те години, много преди появата на покойният Лъки Дубе, който от своя страна е признат като най-известният южноафрикански *реге* музикант. Джейджей, чиито ранни албуми са „Запомнете ги“, „Не Апартейд“ и „Ахой Африка“, вижда себе си неразривно свързан с борбата за свобода и текстовете му често споменават за несправедливостта на апартейда. След падането на апартейда в началото на 90-те, той остава активен, макар и без славата и богатството на сънародниците си, като тихо се занимава със задачата си да образова и освобождава чрез *реге* музика. Музиката му продължава да завладява публиката по целия свят. През 2014 г. участва във фестивала за музика в Пенанг в Малайзия, както и във фестивали в Африка, във Вюрцбург Германия, в Испания, Великобритания и Дания, Ямайка и дори в Китай в близко бъдеще (*Carlos Djedje – interviews 2016, 2017, 2018*).

Джейджей изпълнява *реге* музика от края на 70-те години на миналия век. Ключът за неувяхващата популярност на *реге* музиката според него е, че тя не е комерсиална. „Живеем в свят, в който трябва да сме образовани. Нашата музика възпитава хората. Тя не съществува за да печели пари. Нуждаем се от пари, но не искаме да го комерсиализираме, за да печелим пари и да не даваме на хората това, което искат. Така че ние сме като учители, посланици, в края на деня.“

Въпреки че политическият и културният пейзаж в Южна Африка се променят драстично от началото на 90-те години, ролята на Джейджей остава същата. „Това никога не се е променило. Аз преживявам борбата чрез *Rege* музиката дори и до днес. Тъй като ние сме свободни в Южна Африка, но континентът не е свободен – от войни, болести, корупция,

такива неща. Все още правим същото. Мислехме, че може би защото ние сме последните хора в Южна Африка (получили демокрация), всичко ще бъде много по-добро, но нещата се влошават. Има ежедневни войни в Африка. И кой страда? Децата, майките, те са тези, които страдат. Така че за мен това е „*aluta continua*“ – борбата продължава! „Докато Африка не е свободна от корупция, войни, болести, ние трябва да дадем сили на себе си... Ако нямаме тази свързаност, ние не сме нищо. Това е Африка – ние сме свободни, но все още не сме обединени. Това, от което се нуждаем, е единството на Африка“.

„Музикантите все още могат да печелят пари. Има много пари, ако знаете какво правите. Ако погледнете спорта, спортистите се финансират ежедневно, но музикантът трябва да се бори да получи средства. Ние обслужваме същата цел като футболистите, защото забавляваме хората. Всъщност ние сме по-образователни. В края на деня ние учим хората как да станат хора, да разберат себе си, откъде идват, къде отиват. Казват, че едно дърво без корени не е дърво – то е просто плаващо, не е стабилно. Когато вятърът духа, той го отнася. Така че, ако правителствата по целия свят искат да имат стабилни нации, те трябва да се грижат за изкуствата и културата.“

Докато европейската и азиатската аудитория изглеждат по-ентузиазирани от тези у дома, Джейджей не се притеснява от местната аудитория и настоява, че той не живее в сянка. „Винаги съм казвал, че ми дават това уважение, онези, които знаят, че съм първият, който свири *Pege* музика. Можеш да сееш, но да не бъдеш жътвар – понякога ти засаждаш и когато умреш, идват други хора и ядат плодовете ти. Но за мен няма значение, няма конкуренция. Хората трябва да знаят кой е започнал *Pege* музика в Южна Африка – за мен това е важно“.

С над три десетилетия опит Джейджей има богата информация и съвети за амбициозни музиканти. За него образованието и самодисциплината са ключът към дългата кариера. „Най-важното нещо за да станат музиканти е да се грижат за себе си и да се грижат един за друг. Те трябва да стоят

далеч от наркотици, алкохол, каквото не е добро за тях. Когато станете знаменитост, всеки иска да ви забавлява – и това, което те ще ви дадат, е алкохол, а след това наркотици. Хората искат да са около вас, но сред тях има лоши елементи, които също ви наобикалят. Знам много, много добри музиканти, които не успяха, само заради тези вещества. Така, ето как можете да се издържате като музикант – да бъдете дисциплинирани. Най-важното е да бъдете дисциплинирани.“

„Младите музиканти, музикантите от цял свят – на първо място, те трябва да посещават училище, защото как може да управлявате бизнес без образование? Когато преминават през училището, те могат да служат на друг господар, който е Музиката. Но без образование, вашият живот ще бъде мрачен. Защото сега сме свободни и това, от което имате нужда в свободата, е да бъдете образовани... ”

Мъдростта на Джейджей е неоспорима и завладяваща. Под влиянието на този мъдър човек се роди и мюзикълът „King inna de Jungle“.

В дисертационния труд подробно са описани сюжетът, отделните действия, артистичните задачи.

Използвани са песни от дисковете:

- Burning Spear."Mek We Dweet."Tuff Gong Studios, 1990.
- Capleton."I Testament."Rush Associated Labels Recording, 1997.
- Cliff, Jimmy."The Harder They Come."Island Records, 1973.
- Luciano."Where There Is Life."Island Records, 1995. (album cover)
- Marley, Bob."Confrontation."Tuff Gong Studios, 1976.
- Marley, Bob."Exodus."Tuff Gong Studios, 1977.
- Marley, Bob."Natural Mystic."Island Records, 1992.
- Marley, Bob."Survival."Tuff Gong Studios, 1979.
- Marley, Bob."Songs of Freedom."Island Records, 1990. (album cover)
- Rebel, Tony."Vibes of The Time."Rebellious Vibes, 1993.
- Sizzla."Praise Ye Jah."XTerminator Productions, 1996.

- Toots and The Maytalls."Time Tough The Anthology."Island Records, 1996.
- Tosh, Peter."Equal Rights."Columbia Records, 1977.
- Tosh, Peter."Legalize It."Columbia Records, 1976.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Както е посочено в увода на дисертационния текст, обект на изследването са образованието по музика в ЮАР и въведените иновативни методи на преподаване в музикално-театралната програма в ТУТ. В голяма степен наблюденията се опират на собствен опит, затова в текста е въведена цялостната организация на програмата и методите на обучение, чрез които е възможно поставянето на мюзикъла „King inna de Jungle“ („Кралят на джуглата“) и други творчески изяви.

Създаденият иновативен метод за преподаване на музика в Програмата по Музикален Театър в ТУТ се реализира като нов систематизиран тригодишен курс на обучение. В основата за неговата реализация е и полученият авторски професионален опит от българското специализирано музикално обучение, което е необходимата основа и е адаптирано към конкретната учебна среда. В основата на този метод на обучение е съвместната работа между преподавателя и студентите – преподавателят формулира задачите и проблемите и в екип със студентите заедно откриват решенията.

Прилагането на този метод е от съществено значение по отношение на музикално-театралния репертоар (степенува се по трудност, напредва са плавно и включва всички нива на ангажираност на обучаемия). Методът е базиран на съзнателно и активно усвояване на знанията и уменията от обучавания и събужда интереса на обучавания, за да осигури волевото му

участие. Тренира критичност и самокритичност, упражнява слухов контрол и артистична изява.

В дисертационния текст, авторефлексивно, са анализирани и конкретните обучителни дейности, които методът включва. Коментирани са отделните програми и методи на обучение, които са въведени във връзка с преподавателската работа, както и с поставянето на авторския мюзикъл „Кралят на джунглата“.

Те са разгледани в по-широк изследователски контекст, определящ и спецификата на обучението в ЮАР като обществено-политическа среда, културни и образователни стратегии на държавата, стратегии на университета, в който работя, както и лични преподавателски задачи и цели.

Направен е опит творческите резултати, които като обществен отзвук имат голям успех (и затова свидетелстват тяхното отразяване, получените отличия и др.), да бъдат разгледани авторефлексивно интерпретативно. В този контекст са проследени и етапите на работа и завършеният творчески продукт.

Ползата от тази дейност може да бъде подкрепена със следните факти.

✓ 9 учебни авторски помагала: учебник по музика Първа година – музикален театър; учебник по Ансамблова подготовка – Първа година музикален театър; учебник по дуетна подготовка – Първа година музикален театър; учебник по музика Втора година – музикален театър; учебник по Ансамблова подготовка – Втора година музикален театър; учебник по дуетна подготовка – Втора година музикален театър; учебник по музика Трета година – музикален театър; учебник по Ансамблова подготовка – Трета година музикален театър; учебник по дуетна подготовка – Трета година музикален театър), които те ползват с радост и умиление (те са приложение към дисертационния текст).

✓ 100% реализация на пазара на труда на завършилите студенти, обучавани по този метод.

✓ Исторически анализ на състоянието на програмата по време на режима на апартейд и режима на пост – апартейд.

✓ Въвеждане на иновативния метод на преподаване и нов метод за оценка на обучението.

✓ Първият в света *pege* мюзикъл „King inna de Jungle“ (приложение: DVD материал от последното шоу).

✓ Единствената програма в ТУТ, в която няма етнически и междурасов проблем.

Въз основа на всичко това са формулирани приносите на дисертационния труд и художественотворческата дейност.

ПРИНОСИ

1. Създаден е иновативен метод за преподаване на музика в Програмата по Музикален театър в ТУТ, който се реализира като нов систематизиран тригодишен курс на обучение. За тази цел е направен исторически анализ на състоянието на програмата по време на режима на апартейд и режима на пост-апартейд.

2. Методът е базиран на съзнателно и активно усвояване на знанията и уменията от обучавания и събужда интереса на обучавания, за да осигури волевото му участие. Тренира критичност и самокритичност, упражнява слухов контрол и артистична изява. Въведен е нов метод за оценка на обучението.

3. Тази иновативна програма е единствената в ТУТ, основана на етническа толерантност, в която няма етнически и междурасов проблем.

4. За целите на програмата са създадени авторски 9 учебни помагала, приложение към дисертационния текст.

5. Обучението носи несъмнени ползи на студентите, което може да бъде проследено при тяхната 100% реализация на пазара на труда.

6. Създаден е първият в света *rege* мюзикъл „King inna de Jungle“ (приложение: DVD материал от последното шоу) – творчески резултат, свързан с дисертационния труд.

ПУБЛИКАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Системата на музикално обучение в Южна Африка Tonic Sol La. – В: 10. *Научна конференция с международно участие „Млад научен форум за музика и танц 2016“*. София: НБУ, 2016.
2. Из режисьорската ми тетрадка за „Продуцентите“ от Мел Брукс. – В: 11. *Научна конференция с международно участие „Млад научен форум за музика и танц 2016“*. София: НБУ, 2017.
3. „King inna de Jungle“ (Кралят на джунглата). Първият реге мюзикъл. – В: 12. *Научна конференция с международно участие „Млад научен форум за музика и танц 2017“*. София, НБУ, 2018.

АВТОРСКИ УЧЕБНИ ПОМАГАЛА

1. Tshwane University of Technology – Faculty of the Arts, Department of Performing Arts National Diploma: Musical Theatre; Music Studies I MST 110T; Ensemble Work (Ансамблова подготовка)
2. Tshwane University of Technology – Faculty of the Arts, Department of Performing Arts National Diploma: Musical Theatre; Music Studies I MST 110T; Group Repertoire (Групов репертоар)
3. Tshwane University of Technology – Faculty of the Arts, Department of Performing Arts National Diploma: Musical Theatre; Music Studies I MST 110T; Workbook (Работна тетрадка)
4. Tshwane University of Technology – Faculty of the Arts, Department of Performing Arts National Diploma: Musical Theatre; Music Studies II MST 210T; Ensemble Work (Ансамблова подготовка)

5. Tshwane University of Technology – Faculty of the Arts,
Department of Performing Arts National Diploma: Musical Theatre;
Music Studies II MST 210T; Group Repertoire (Групов репертоар)
  6. Tshwane University of Technology – Faculty of the Arts,
Department of Performing Arts National Diploma: Musical Theatre;
Music Studies II MST210T; Workbook (Работна тетрадка)
  7. Tshwane University of Technology – Faculty of the Arts,
Department of Performing Arts National Diploma: Musical Theatre;
Music Studies III MST310T; Ensemble Work (Ансамблова
подготовка)
  8. Tshwane University of Technology – Faculty of the Arts,
Department of Performing Arts National Diploma: Musical Theatre;
Music Studies III MST310T; Group Repertoire (Групов репертоар)
  9. Tshwane University of Technology – Faculty of the Arts,
Department of Performing Arts National Diploma: Musical Theatre;
Music Studies III MST310T; Workbook (Работна тетрадка)
-